

Motion till riksdagen 2011/12:Kr278

av Tina Ehn m.fl. (MP)

Kulturpolitik

1 Sammanfattning

För Miljöpartiet de gröna är ett rikt och mångfasetterat kulturliv en av nycklarna till mänsklig livskraft. Vi tror att det finns skaparkraft i varje människa. En grundtanke i den gröna ideologin är att ge varje människa möjlighet att utveckla sina förmågor och att få uttrycka sig fritt; i den grundläggande friheten ligger en välbefindande kraft. Vi menar att i ett demokratiskt samhälle måste alla människor ges förutsättning att använda den skaparkraften.

I den här motionen presenterar vi en kraftfull samling insatser som skulle stärka kulturskaparnas villkor, bland annat scenkonstpengar, stipendier, utställningsersättningar och satsningar på centrumbildningarna och kulturallianserna. Vidare vill vi lyfta upp amatörkulturen och se en bättre uppföljning av resurserna till barn och ungdomskultur ur ett jämställdhetsperspektiv. Genom kulturen skapas nya och ibland oväntade möten, och därför är kultur i offentliga miljöer en särskilt viktig insats. Vi lyfter fram flera förslag i motionen för att stärka detta. Slutligen presenterar vi förslag på hur regeringens förslag på avdragsrätt för bidrag till ideella organisationer bör förändras för att reformen bättre ska följa politiken för det civila samhällets organisationer.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
3	Förslag till riksdagsbeslut	3
4	Inledning	5
5	Kulturpolitikens uppgift.....	5
6	Den fria kulturen som utvecklingsmotor.....	6
6.1	Centrumbildningarna.....	6
6.2	Allianserna	7
7	Regionalisering	7
8	Kulturturism.....	8
9	Folkbildningen.....	8
9.1	Fler platser på folkhögskolornas allmänna linje	9
10	Kulturskaparnas villkor.....	10
10.1	Professionella kulturutövare.....	10
10.1.1	Scenkonstnärernas pensioner.....	10
10.1.2	Arbetsstipendier och generellt stöd	11
10.1.3	Kreativa småföretagare.....	11
10.2	Amatörkultur	12
10.3	Scenkonst	12
10.4	Barn och ungas kultur.....	13
11	Museer	14
12	Kultur i det offentliga rummet	14
13	Avdragsrätt	15

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kulturpolitikens uppgift.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den fria kulturen som utvecklingsmotor.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en plan för hur den avser fortsätta att srödja de fria kulturutövarna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en tryggare arbetsmarknad för kulturskapare främjar ett mer kreativt och nyskapande kulturliv.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regionalisering och om att flytta makten och initiativkraften i kulturen närmare människorna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på strategi för hur Sverige kan stärkas som kulturturismland.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att svensk folkbildningstradition ska värnas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av nya studieplatser på folkhögskolornas allmänna linje.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om scenkonstpensionerna.
10. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag så fort som möjligt, dock senast 2012, på finansiering av scenkonstpensionerna.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det offentliga stödet till konstnärer bör utvecklas till att omfatta fler konstnärer.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av dagens system för offentligt stöd till konstnärer.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regelförändringar för att underlätta för egenanställningslösningar.²
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till kreativa småföretag i form av regelförenklingar och administrativt stöd.¹
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att utreda ett samlat ansvar för amatörkulturen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett breddat arrangörsstöd och införande av turnéstöd.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en tydligare uppföljning av den offentliga finansieringen av barns och ungas kultur ur ett jämställdhetsperspektiv.

Fel! Okänt namn på

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvärdering av satsningen Skapande skola.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp utvecklingen av museibesök sedan entréavgifterna återinfördes.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en "Allemansrätt" i offentliga, men privatägda, gatu- och torgmiljöer, så att principer och regler som gäller för offentliga platser i så stor utsträckning som möjligt också gäller där.³
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kulturperspektivet ska få ett större genomslag i samhällsplaneringsprocessen.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att offentliga miljöer i hög utsträckning ska smyckas av konst.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en bredare syn på avdragsrätt.⁴

¹ Yrkandena 6 och 14 hänvisade till NU.

² Yrkande 13 hänvisat till AU.

³ Yrkande 20 hänvisat till JuU.

⁴ Yrkande 23 hänvisat till SkU.

4 Inledning

Det är lika svårt att avgränsa vad som faller inom begreppet ”kulturpolitik” som det är att avgränsa begreppet ”kultur” i sig. I nästan all mänsklig verksamhet används kulturella uttryck och när de används återskapas eller omformas de. Det gäller språket, sättet vi klär oss likväl som de institutionella ramar vi lever inom.

Förutsättningarna inom de kulturella och kreativa sektorerna förändras snabbt och konstant tack vare teknikutvecklingen, främst inom it och informationshantering. Sätten vi kommunicerar på, hur vi skapar och hur vi konsumerar kultur har utvecklats på många sätt. Digitala verktyg och sociala medier har gjort skapandet av exempelvis film, litteratur och musik enklare och ofta billigare samtidigt som dessa verk lättare delas mellan människor och får spridning. Kulturen har blivit mer tillgänglig och mindre kända kulturskapare kan genom teknikutvecklingen och informationsdelning stå jämställda vid sidan av professionella, redan etablerade kulturskapare.

Ökade kontaktmöjligheter öppnar för nya möten, nya kulturkrockar och nya diskussioner som givetvis blir till nytt stoff i det kulturella nyskapandet och nya möjligheter att bearbeta och utbyta idéer och tankar kring upplevelser av kultur.

Kulturen är samtidigt spegel och bäraren av vår kulturella identitet, positivt som negativt. Kultur är ett medel att förstå och bearbeta den tid som var men också den tid som är, och därmed också en språngbräda till framtiden. I kulturen skapas många av civilisationens möjligheter att utvecklas.

Kulturbegreppet är väldigt brett. Här finns mycket av vår personliga identitet som individer, mycket av vårt arv från svunna tider och mycket av det stoff vi väver framtiden av. Här finns gamla uttryckssätt som dans, måleri och musik och nya som digital design och de nya litterära uttryck som exempelvis sociala medier är på väg att mejsla ut. Det är i den situationen vår uppgift att både bevara vårt kulturella arv och öppna dörrarna för nya kulturella uttryck.

Den kreativa sektor som kulturen är berör alla. De allra flesta av oss är dagligen kulturkonsumenter och många av oss skapar dagligen kultur.

Ett starkt och mångfasetterat kulturliv är därför ett mål i sig. Kulturen ska vara dynamisk och ifrågasättande. Frihet är garantin för ett levande kulturliv. Kulturen är en del av välfärden och demokratin och därför måste samhället skapa förutsättningar för ett rikt kulturliv. Dessa förutsättningar måste skapas i nuet, i den verklighet vi har omkring oss idag.

5 Kulturpolitikens uppgift

Kulturen är en demokratibyggande sektor i den meningen att den fria och otyglade tanken är en av dess grundläggande förutsättningar. Kulturen är en av de sektorer där samhället reflekterar över, bearbetar och ifrågasätter sig

Fel! Okänt namn på

själv och kulturens frihet är därför kommunicerande mot samhällets frihet i stort.

Politik kan inte skapa kultur. Kultur uppstår inte på det sättet. Men politiken har ett ansvar att se till att det finns möjligheter, mötesplatser och resurser för kulturen att frodas. Kulturpolitikens uppgift är att värna om det smala och det som inte är kommersiellt gångbar i sin tid, att stötta kulturen utan att styra dess uttryck. Professionella konstnärers och kulturskapares förutsättningar att få verka med rimliga omständigheter anser vi är viktiga; det ger förutsättningar för en dynamisk och innovativt skapande utveckling.

Kulturpolitikens uppgift är även att värna om den kulturhistoria vi har och den historia vi skapar i samtiden.

Den gröna samhällssynen sätter individen i centrum. Vi vill att samhället ska byggas nedifrån och upp och att makten över politiken därmed ska byggas nedifrån och upp. Detta präglar givetvis också vår syn på kulturpolitikens uppgift. Flera av våra förslag har därför som syfte att skapa en rörelse nedåt i systemet när det gäller makten över kulturpolitiken, från den statliga nivån mot den lokala.

De perspektiv vi vill anlägga på kulturpolitiken är allmängiltiga till sin natur och gäller därför lika på alla nivåer och inom alla delar av kulturpolitiken, det gäller framför allt vår vilja att jämställdhet och lika villkor ska gälla för möjligheterna att skapa, uppleva, medverka och delta i kulturlivet. Kultur är något som alla människor ska ha lika rätt till. Det är inte kulturpolitikens uppgift att styra vad som sker i det kulturella huset, men det är dess uppgift att se till att dörrarna dit in har låga trösklar och är öppna för alla oavsett var man bor i landet och vilka förutsättningar man har.

6 Den fria kulturen som utvecklingsmotor

Liksom alla rörelser, industrier och näringsbranscher kräver kulturen en infrastruktur. För Miljöpartiet är det viktigt att denna kulturella infrastruktur i största möjliga mån byggs nedifrån och upp, att den bygger på den enskilda människans kulturella rörelseenergi, på lokala initiativ och traditioner och i nära kontakt med andra samhällssektorer och institutioner. Det som händer när människor går samman i fri förening för att gemensamt skapa är själva grunden för samhällsbygget och ska värnas. Ingenstans blir det så viktigt och påtagligt som inom kulturen. Kulturen har en stor potential som utvecklingsmotor. För att optimera möjligheterna krävs en bredare syn på kulturpolitik som förutsätter dialog, samverkan och ett intensifierat samarbete mellan olika aktörer och intressenter, inte bara på det kulturpolitiska området utan inom alla delar av samhället.

6.1 Centrumbildningarna

Centrumbildningarna samlar de fria professionella kulturutövarna i Sverige och spelar en samordnande roll inom en rad viktiga kultursatsningar (vidgad

arbetsmarknad, samverkansmodellen, skapande skola, kulturella och kreativa näringar) och har en central betydelse för kulturskaparnas försörjning. De medel Kulturrådet förfogar över för centrumbildningarnas verksamhet utökades tillfälligt 2010–2011 med 10 miljoner kronor per år. Det är medel som använts bland annat till projekt kopplade till Skapande skola. Regeringens förslag att nu inte fortsätta satsningen innebär i realiteten en neddragning av anslaget och kommer få följdverkningar för både den enskilde konstnären och en rad kulturverksamheter. Det riskerar utvecklingen på kulturområdet, vilket vore olyckligt. De befintliga centrumbildningarna är viktiga och en naturlig samarbetspart i det regionala arbetet och den samverkansmodell som allt fler län nu ansluter sig till. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en plan för hur de avser att fortsätta stödja de fria kulturutövarna genom centrumbildningarna.

6.2 Allianserna

Det är mycket viktigt att samhället tar sitt ansvar för att professionella kulturskapare får samma villkor gällande exempelvis löner, pensioner och arbetslöshetsersättningar som andra arbetstagare. Genom Musik-, Dans- och Teaterallianserna har frilansande musiker, dansare och skådespelare fått en stabil försörjning. Under perioder utan uppdrag erbjuds de vidareutbildning, rådgivning och andra insatser som främjar framtida uppdragsgivning. Miljöpartiet anser att scenkonstallianserna utgör en bra förebild för hur en trygg arbetsmarknad skapas. Vi avsätter i vår budgetmotion totalt 60 miljoner kronor under tre år för att verksamheten, eller varianter, ska kunna omfatta allt fler kulturutövare, också utanför branscherna musik, dans och teater. En tryggare arbetsmarknad för kulturskapare främjar ett mer kreativt och nyskapande kulturliv. Denna insikt behöver regeringen ta till sig.

7 Regionalisering

Kultur för och av människorna måste också finnas nära människorna. Genom att kulturpolitiken flyttar ner så många beslut som möjligt till regional nivå minimeras byråkrati samtidigt som även den fria kulturutövaren, privatpersoner och små och resurssvaga intresseorganisationer kan göra sin röst hörd. Från i år har en ny samverkansmodell för fördelning av vissa statliga medel till regional kulturverksamhet trätt i kraft. Målet är att föra kulturen närmare medborgarna, något Miljöpartiet ser stort värde i. Modellen ska ge förutsättningar för ett ökat regionalt inflytande och ansvar. Men för att det ska lyckas behöver det finnas medel så att regionerna kan ta det ansvaret och kulturen får en möjlighet att utvecklas. Med fler län på väg in i den här samverkansmodellen är regeringens ökning av medel alldeles för liten för att vi ska få se goda resultat. Miljöpartiet har i sin budgetmotion anslagit mer medel till regionalisering och samverkansmodellen för att vi tror på syftet att stötta och

Fel! Okänt namn på

utveckla lokala och regionala initiativ och verksamheter och att säkerställa att kulturella uttryck ger samma möjligheter till deltagande och spridning i alla delar av landet. Det är ett uttryck för en generell strävan att flytta makten och initiativkraften i kulturen närmare människorna. Vi vill att denna strävan ska prägla kulturpolitiken.

8 Kulturturism

Kulturturism är en av de snabbast växande näringarna i EU, och kulturen samt kulturarvet är ett par av de viktigaste faktorerna när människor väljer resande och turistmål. Enligt FN:s turismorganisation, UNWTO, kommer den europeiska turismen att växa med 50 procent fram till 2020.

Besöksnäringen kommer att vara en viktig utvecklingsbransch, inte minst i tider av ekonomisk kris. I Sverige är turistnäringen en viktig sektor, med omkring 3,1 procent av Sveriges samlade BNP och en sysselsättning motsvarande 160 000 helårstjänster enligt Tillväxtverket. Trots finanskrisen och lågkonjunktorens effekter under 2009 ökade den totala turistkonsumtionen i Sverige med 6,1 procent till 251 miljarder kronor.

Kulturturismen kan till skillnad från många andra näringar inte utlokaliseras eftersom den är beroende av den plats och de människor som finns där. Den skapar förutsättningar för att konstnärer och andra kulturarbetare ska kunna leva på sitt arbete och utveckla sin verksamhet och sina uttryckssätt. Den är dessutom ofta inkörsport på arbetsmarknaden för människor med praktiska kunskaper. Den möjliggör för en levande landsbygd.

Miljöpartiet anser mot bakgrund av ovanstående att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på en strategi för hur Sverige kan stärkas som kulturturismland.

9 Folkbildningen

Sveriges folkbildningstradition är en hörnsten i demokratin, eftersom den möjliggör ett brett deltagande i samhällslivet. Att människor med olika förutsättningar ges möjlighet att odla sina intressen och vidareutvecklas är ett mänskligt behov.

Folkbildningen innebär också en plats för olika människor att mötas. Få platser i vårt samhälle kan visa upp en sådan bredd av människor som vi finner i en studiecirkelslokal eller på en folkhögskola. Folkbildningen är på så vis en plats att komma in i samhället för den som står utanför och en plats att vidga sina perspektiv och lära känna människor av andra bakgrunder, åsikter och värderingar.

Nya tider ger nya möjligheter, mötesplatser och förutsättningar samtidigt som nya kulturformer ger behov av nya arbetssätt. Folkhögskolor och studieförbund är organisationer som till sin natur är flexibla, de har lätt att anpassa

sig efter behoven hos de studerande och de har också kompetens att möta dessa behov. Denna dynamik får inte hindras av stel byråkrati. Vi vill ha en fortgående dialog med relevanta parter om befintliga regler och vilka hinder de sätter upp för de verksamma, samt förespråkar lyhördhet och generositet i att ta bort sådana hinder.

Folkbildningens institutioner, studieförbund och folkhögskolor, har en mycket stor del i landets kulturverksamhet. Huvuddelen av den folkbildande verksamheten är skapande kulturaktiviteter. Studieförbundens och folkhögskolornas roll som mötesplats för både professionella kulturutövare och amatörer är också oerhört viktig. Därför är det för de kulturpolitiska målen nödvändigt att denna verksamhet stärks. Minskad finansiering från kommuner till exempelvis studieförbunden gör dock att avgifterna höjs, vilket starkt begränsar möjligheterna för ett brett deltagande. En sådan utveckling medför att själva grundideologin bakom studieförbundens verksamhet riskerar att gå förlorad. Folkbildningen ska inte behöva efterlikna vare sig det formella utbildningssystemet eller näringslivet för att hävda sig eller fylla en funktion i beslutsfattarens ögon. Kravet på uppföljning, granskning och utvärdering ökar, utan att det nödvändigtvis leder till en bättre verksamhet. Mötet, dialogen och bildningen per se, utgör ett värde för samhället. Svensk folkbildningstradition ska värnas.

9.1 Fler platser på folkhögskolornas allmänna linje

Bildning och kunskap är i sig själva eftersträvansvärda. Folkbildning för sitt inneboende värde eller personlig utveckling är ett viktigt syfte med offentliga satsningar på folkbildningen. Men folkbildningen har också en viktig roll för samhället och ekonomin, inte minst i lägen av ekonomisk tillbakagång. För individer som hamnar utanför arbetsmarknaden är vuxenutbildning, exempelvis via folkbildningsinstitutionerna, en möjlighet att börja en ny livsbana men också en möjlighet att stärka sig själv och sitt självförtroende. Sammanlagt läser ungefär 12 000 elever in gymnasiekompetens på folkhögskola varje år. Vi vet också via Folkbildningsrådets utvärderingar att de som går vidare från allmän linje på folkhögskola till högre studier ofta klarar studierna bra. Problemet i dag är att alla som vill läsa på folkhögskola inte får det – det går två sökande per plats för att läsa in gymnasiekompetens på folkhögskolornas allmänna linje. Miljöpartiet föreslår därför i vår budgetmotion, i ett första steg, en utökning med 3000 nya studieplatser på allmän linje de kommande åren och satsar 180 miljoner kronor per år för det ändamålet.

Fel! Okänt namn

10 Kulturskaparnas villkor

10.1 Professionella kulturutövare

De professionellt utövande kulturarbetarna i Sverige, alltså skådespelare, musiker, dansare, författare, bildkonstnärer med flera, lever ofta med dåliga ekonomiska villkor, ojämna inkomster och låga löner. Många har en sådan situation att de delvis står utanför de offentliga trygghetssystemen vid sjukdom och arbetslöshet, många tvingas ta extrajobb för att få ekonomin att gå ihop. Flera grupper upplever perioder av låg eller ingen sysselsättning, vilket påverkar deras framtida pension nu när den samlade livsinkomsten är grunden för pensionen.

För Miljöpartiet är det självklart att ett rikt kulturliv kräver att det finns stora möjligheter för dem som vill utöva kultur inom amatörkulturen, men också att de som väljer att ägna sitt liv åt en professionell kulturutövning kan tillförsäkras liknande ekonomiska villkor som andra arbetstagare.

Kvaliteten i kultursektorn hålls på många sätt upp av skickligheten, kunskapen och erfarenheten hos de professionella kulturutövarna. De utvecklar de kulturella uttrycken, bevarar viktiga delar av kulturarvet och är bärare av kunskaper som är centrala både för kvaliteten av de kulturella uttryck de arbetar med och för de människor som ägnar sig åt amatörkulturen inom samma område. Ska de som har en begåvning inom ett kulturyrke våga satsa sin tid och energi på sin talang måste det också finnas en arbetsmarknad som erbjuder bra villkor för dem som uppnår sin potential.

10.1.1 Scenkonstnärernas pensioner

Ett nytt pensionssystem för scenkonstnärer måste utformas med hänsyn till dem som har svårt att få jobb efter att de lämnat scenen. Den presenterade utredningen på området föreslår en omställningsersättning för sångare och dansare under fem år, vilken ska ge ekonomisk möjlighet att utbilda sig till ett nytt yrke. Miljöpartiet ser positivt på förslaget men är fortsatt oroliga för att pensionsersättningen sjunker väldigt mycket för yrkesgruppen.

Regeringen och kulturministern har hitintills inte lyckats komma fram med ett förslag på hur frågan om scenkonstpensionerna ska lösas. Kulturministern hävdar att det är kostsamt att övergå till ett nytt pensionssystem för scenkonstnärer och uppskattar kostnaden till 100 miljoner kronor. Det förslag som presenterats kostar på sikt inte mer än dagens system. Men när det nuvarande systemet avvecklas upphör successivt premiebetalningar till Statens pensionsverk från scenkonstnärerna, som då kommer betala till ett vanligt pensionsbolag istället. Detta minskar kortsiktigt intäkterna i statsbudgeten. Men efterhand kommer också pensionsutbetalningarna från Statens pensionsverk att minska med lika mycket. Miljöpartiet har utrymme för att kortsiktigt ta den kostnaden i vår budget under 2013. Men vi vill samtidigt ge regeringen i uppdrag att återkomma med förslag, så fort som möjligt dock senast 2012, på finansiering av scenkonstpensionerna.

10.1.2 Arbetsstipendier och generellt stöd

Förutom Miljöpartiets stöd till Musik-, Dans- och Teaterallianserna gör vi också andra satsningar för att på olika sätt stärka kulturskaparnas förutsättningar till bättre arbetsvillkor. I Miljöpartiets budget presenteras förslag på att öka anslagen till utställningsersättningar och bibliotekersättningar samt att göra samtliga konstnärsstipendier pensionsgrundande. Sammanlagt satsar vi på kulturarbetares villkor med 600 miljoner kronor för de kommande tre åren. Miljöpartiet anser utöver detta att det offentliga stödet till konstnärer bör utvecklas. Vi menar att det behövs en översyn av dagens system för att få det att passa in i dagens kulturpolitiska verklighet. Ett system som är hållbart och omfattar fler konstnärer. Regeringen bör initiera en sådan översyn.

10.1.3 Kreativa småföretagare

Även om många kulturskapare redan arbetar med egna kreativa småföretag är det många som vill, men av olika anledningar inte tar steget att bli företagare. För att till fullo utnyttja potentialen hos kreativa småföretagare måste dessa stärkas i detta arbete. Stödet för småföretagare inom kulturen behöver dock inriktas på ett annat sätt än stöd till andra småföretagare, varför ett specifikt småföretagarstöd för kulturarbetare, kreativa småföretagare, måste erbjudas. Förslagsvis inom ramen för de regionala kulturcentrumen och i samarbete med exempelvis Almi. Tillsammans med regelförenklningar ger det en större möjlighet för landets småföretagare att fokusera på sin verksamhet.

Ett sätt att göra det enklare för kulturskapare att komma igång med sin kulturverksamhet kan vara att underlätta för egenanställning. Egenanställning är en smidig lösning för den som vill marknadsföra sin kompetens utan att starta eget företag. I stället blir personen anställd av ett bolag som fungerar som arbetsgivare medan det är individen som själv skaffar sina uppdrag. En sådan lösning innebär att bolaget har det juridiska ansvaret för den egenanställdes verksamhet vad gäller till exempel arbetsmiljö, produktansvar, skatteinbetalningar och andra lagstadgade åtaganden som alla företag har. Det är också bolaget som har F-skattsedel. På så sätt kan den enskildes administrativa ansvar, som idag skrämmer bort många potentiella entreprenörer, minskas till ett minimum.

Egenanställning ger därmed en möjlighet att utvecklas successivt som kulturföretagare och efter hand kan man gå vidare och starta eget företag med ett uppbyggt nätverk av kontakter och arbetstillfällen.

Ett problem som egenanställda har är a-kassornas inställning. A-kassornas instruktioner försvårar idag för personer som blir egenanställda att ha kvar sin trygghet genom att kvarstå i a-kassan. Egenanställda betraktas ofta som självständig uppdragstagare och klassas därmed som egen företagare, vilket gör att man inte har rätt att vara kvar i a-kassan. För att egenanställning ska bli ett smidigare inträde på marknaden för potentiella företagare måste därför reglerna för vem som kan få ut a-kassa förändras. Vi vill att regeringen återkommer med förslag på regelförändringar för att underlätta för egenanställningslösningar.

Fel! Okänt namn på

Samtidigt måste andra regelverksförenklingar genomföras och småföretagarstöd erbjudas för att ge möjlighet för enskilda att bygga upp en kulturverksamhet utanför allianserna och utanför egenanställningarna. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med detta.

10.2 Amatörkultur

Trots att vi idag ägnar relativt sett mer tid åt att konsumera kultur och relativt sett mindre tid åt att skapa själva än vad vi gjorde för 20 år sedan har kulturutövandet en stark ställning i landet. Ur grönt perspektiv är det kulturkonsumtionen och det egna skapandet två sidor av kulturen som är ömsesidigt stödjande och vitaliserande och de är båda väldigt viktiga för medborgarnas personliga utveckling och för samhället i stort.

Av det skälet är amatörkulturen som folkrörelse lika viktig som den professionella kulturen. Kulturen är inte något som människor enbart passivt konsumerar utan är också en levande del av människors liv som ger både impulser och möjligheter till egna uttryck och till egen utveckling.

Som potential för lokal och regional utveckling är ideellt engagemang i alla former en viktig faktor, än mer så det skapande och kreativa ideella engagemanget inom amatörkulturen. Genom kulturmanifestationer bidrar amatörkulturorganisationerna till en gemensam kulturell identitet och samhällelig sammanhållning. Samtidigt är det ofta ideella kulturorganisationer som vårdar och bejakar kulturarvet, även där till fromma för samhället i stort.

Amatörkulturens finansiering går idag främst via folkbildningen. Folkbildningens roll som forum för ideell kultur är viktigt men möjligheten till ett aktivt föreningsliv inriktat på kulturverksamheten försvåras därigenom. Det är viktigt att, utöver folkbildningen, amatörkulturens föreningsbildning stötts. För att kunna göra detta krävs en grundlig genomgång av amatörkulturen idag och vilket stöd den behöver. Vi föreslår att en parlamentarisk utredning tillsätts för att utreda ett samlat ansvar för amatörkulturen och dess behov.

10.3 Scenkonst

Scenkonsten är på många sätt levande och välmående. Över hälften av befolkningen går någon gång på konsert och fler än en tredjedel går någon gång på teater. Scenkonsten är speciell eftersom det är konst som skapas i ögonblicket och i samspel med en publik. Det är en kulturform som är väldigt direkt. Dess innehållsmässiga ramar är inte givna och låsta utan upplevelsen skapas under föreställningens lopp. Miljöpartiet ser den enskilda människan som kulturens mått och vill därför värna den levande, direkta, kultur som scenkonsten är.

Dagens möjligheter till arrangörstöd är mycket positivt, men stödet är alltför begränsat. Vi vill att flera ska ha möjlighet att få del av stödet. Dessutom bör ett särskilt turnéstöd införas, som ger stöd till de kulturskapare som vill åka ut på turné. Turnéer bidrar till en levande kulturscen i hela landet, samti-

digt som det ger möjlighet för okända kulturverksamma att finna sin publik och därefter lättare stå på egna ben. Vi föreslår att regeringen återkommer till riksdagens med förslag på hur detta stöd kan utformas.

10.4 Barn och ungas kultur

Kultur och kulturutövning i alla dess former är en helt central del i ungas liv. Fler än nio av tio unga är idag aktiva i någon form av kulturutövning. Genom kulturen får unga möjligheter att uttrycka sig, verka i samspel med andra, bygga självförtroende och stimulera sin personliga utveckling.

Men tillgången till kultur och möjligheten att utöva och ta aktiv del i kulturverksamhet ser inte likadan ut för alla unga. Istället beror det på en rad olika faktorer. Ungdomsstyrelsen presenterade nyligen en kartläggning av barns och ungas kultur som visar på en stor ojämnlighet. Att den största tillgången finns i storstadsregionerna och att möjligheten till kultur ser olika ut i landet är kanske knappast förvånande. Likadant är det faktum att kulturutövning minskar med åldern inget som skapar rubriker. Vi känner alla till bilden av ett barn med många fritidsaktiviteter, som med åldern väljer att specialisera sig, eller satsa på en eller några få intressen där passionen och intresset är särskilt starkt. När också skolan tar allt mer tid och kompisarna blir allt viktigare är det förmodligen en helt vanlig utveckling.

Men det finns ett särskilt problem relaterat till ungas kulturutövning och kön. När unga närmar sig yrkeslivet är det fler killar än tjejer som vill satsa professionellt på sitt kulturutövande. De strukturer och den uppmuntran som möter dem på olika arenor gör att ambitionerna hos killar och tjejer tar sig helt olika uttryck. Våra förväntningar och föreställningar om unga människor på grund av deras kön lyser igenom och begränsar alldeles för många i deras personliga och professionella utveckling. Det är ett mönster som går igen i alldeles för många områden.

De attityder och värderingar som vi som samhälle bär på gestaltas och ges uttryck för också i politiken. Vi behöver därför ett tydligt genusperspektiv i kulturpolitiken, som garanterar att inte kön avgör vilka möjligheter till kulturutövning som ges. Ett sådant mönster måste brytas på bred front, i skolan, i föreningslokalen och i hemmet.

Kulturutövning och skapande måste uppmuntras lika mycket oavsett vem som utövar vad. Den offentliga finansieringen av barns och ungas kultur måste därför ses över och riktas så att den bättre når målen med kulturpolitiken. En tydligare uppföljning måste till. Det är avgörande för en jämlik och jämställd kulturpolitik.

Regeringens satsning på skapande skola behöver också följas upp ur ett jämlikhetsperspektiv. Det finns farhågor om att satsningen endast kommer de elever till del där en särskilt engagerad lärare eller rektor i frågorna finns och att det sker på bekostnad av möjligheten för alla att ta del av kultur och estetik i skolan. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en utvärdering av satsningen Skapande skola.

Fel! Okänt namn

11 Museer

Fri entré infördes under 2005 och 2006 till basutställningarna på 19 centrala museer samt vid ett antal andra museer. Reformen återtog dock av den borgerliga regeringen 2007.

Miljöpartiet anser att fri entré-reformen var mycket lyckosam. Statistiken visar att avskaffandet av reformen innebar att antalet besökare har minskat på de museer som omfattades av reformen. Det brukarperspektiv som Miljöpartiet vill anlägga på kulturen handlar om bred tillgänglighet av just detta slag och Miljöpartiet beklagar därför avskaffandet av den fria entrén. Vår vision är att tröskeln in till alla museer blir låg och möjlig att passera för alla i hela landet. Ur ett turismperspektiv är det också beklagligt.

Tillgången till och utnyttjandet av den kultur som finns i dag är mycket ojämn. Vi vill inte medverka till att det blir ännu mer ojämnt. Det är också samhällsekonomiskt bättre att de resurser som finns i dag används av fler. Regeringen bör därför få i uppdrag att följa upp utvecklingen av museibesök sedan entréavgifterna återinfördes så att besöksmönstret förtydligas och kan ställas mot de kulturpolitiska målen.

12 Kultur i det offentliga rummet

Det offentliga rummet är idag i fara, när mötesplatser förskjuts till köpcentrum i allt större grad. I dessa privatägda offentliga platser har vi inte tillåtelse att vistas hur som helst, vi är där på nåder av ägarna. Sålunda har vi exempelvis ingen demonstrationsrätt på dessa platser. Det vill vi ändra på. Privatägda ”offentliga” platser, likt inomhusköpcentrum, bör öppnas så att de i så stor utsträckning som möjligt likställs med vanliga gator och torg. Riksdagen tillkännager för regeringen sin åsikt i frågan och det blir upp till regeringen att återkomma med förslag på hur det här kan förändras.

Vår gemensamma offentliga miljö är en central del en del av vår kultur. Arkitektur, stadsbyggnad och infrastruktur speglar alla vår samtid och blir en del av vårt kulturella arv. I samhällsplaneringsprocessen vill vi att kulturella och estetiska aspekter ska ha en naturlig plats och stötts av lokal och regional kompetens. I planeringen ska hänsyn tas till befintliga kulturmiljöer viktiga för vårt kulturarv, samtidigt som nya inslag bör integreras på ett ansvarsfullt sätt, med en vision om att skapande miljöer skapar ett kulturarv för vår framtid. Det blir upp till regeringen att föreslå förändringar i lagstiftningen för att sådan hänsyn ska tas i samhällsplaneringen.

Det är i det offentliga rummet människor möts, och hur vi skapar rum där många olika människor vill vistas av många olika anledningar är en fråga vi vill ge större tyngd i stadsbyggnadsprocessen. Idag skapas dessa rum i större utsträckning efter principer om vad människor på platsen förväntas konsumera. Kaféer, butiker och andra näringsidkare har sin naturliga plats överallt

där människor ska röra sig, men det är också viktigt att skapa platser där människor njuter av att vistas i sin egen rätt.

Alla typer av gemensamma miljöer, platser och utrymmen där människor rör sig, bör i stor utsträckning smyckas med olika konstverk. Stockholms tunnelbana är ett utmärkt exempel på detta, när nästan varje station har någon typ av konst integrerad som en del av stationen. På samma sätt kan varje husfasad bli ett konstverk, varje öppen plats ett tillfälle för en installation och varje gatuhörn en scen för konstnärlig framställning. Dessa konstprojekt bör så långt som möjligt integreras med befintlig miljö och folkliv.

I bästa fall inkluderas lokalsamhället i smyckningen, vilket normalt minskar vandaliseringen. Få är beredda att vandalisera något de själva varit med och tagit fram.

Att i efterhand smycka en färdigställd byggnad är en möjlighet att skapa ett kulturellt spännande rum där ett sådant inte planerats i förväg. Det är dock viktigt att understryka att dessa tankar ska vara med i planeringsprocessen från steg ett. Vissa byggnader är sig själva nog, och ett rätt planerat rum behöver inte vidare smyckning.

Det offentliga rummet bör i hög utsträckning vara smyckat av konst, och också ge många möjligheter till spontana kulturyttringar från dess medborgare. Här är scener att ta i anspråk ett exempel, en vägg redo att fyllas av för stunden inspirerad konstnär är ett annat alternativ. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att offentliga miljöer i hög utsträckning ska smyckas av konst.

13 Avdragsrätt

Regeringen föreslår i budgeten för 2012 att gåvor till vissa ideella organisationer som arbetar med hjälpverksamhet bland behövande eller främjande av vetenskaplig forskning ska ge rätt till skattereduktion på 25 procent från den 1 januari 2012.

Förslaget riskerar att ge civilsamhället i Sverige en snedvridning eftersom det begränsas till att gälla organisationer som bedriver "hjälpverksamhet". När förslaget översändes till Lagrådet beskrev regeringen det civila samhället som en stark och livaktig ideell sektor med stor betydelse för samhällslivet och demokratin. Genom fler aktörer och bättre villkor för ideella organisationer att driva verksamhet ska det skapas fler valmöjligheter för människor. Regeringen beskrev det som att den ideella sektorn bedriver betydelsefull verksamhet inom t.ex. kulturlivet, idrotten, folkbildningen, det sociala området, utvecklingspolitiken och genom trossamfundet. Regeringen avslutar med att konstatera att sektorn har ett egenvärde när det gäller demokrati och social välfärd.

Men förslaget speglar inte de orden. Det enda skälet till varför avdragsrätten begränsas till att bara gälla hjälporganisationer är en hänvisning till avdragsförbudet för personliga levnadsomkostnader. Här väljer regeringen att tolka övriga bidrag och medlemsavgifter till exempelvis Fältbiologerna, scou-

Fel! Okänt namn på

terna, ett politiskt parti eller andra organisationer med allmännyttigt ändamål som ”ett sätt att finansiera vad som i realiteten är givarens egna levnadskostnader”. Det är en smalt sätt att se på engagemang och går emot regeringens egen politik för det civila samhället. En avdragsrätt för gåvor till vissa organisationer bör vara ett verktyg att uppnå regeringens egen politik för området. Men nu gör det inte det.

Förslaget innebär krasst att regeringen vill ha fler stadsmissioner och kvinnojourer, inte organisationer som arbetar mot missbruk eller för jämställdhet. Hjälpverksamhet vid naturkatastrofer ska premieras, men inte ett långsiktigt arbete för en bättre miljö. Den tidigare politiken för det civila samhället degraderas till att regeringen nu anser att det civila samhällets viktigaste uppgift är att fånga de medborgare som ramlat igenom skydds nätet, inte att jobba främjande och förebyggande.

Om Sverige ska ha en avdragsrätt ska den gälla alla ideella organisationer, stiftelser och trossamfund som har allmännyttiga ändamål. Då kan civilsamhället fortsatt utvecklas på sina egna villkor, vilket är viktigt för dess oberoende. Medlemskapet är basen i de allra flesta ideella organisationer. Genom medlemskapet och organiseringen främjas demokratin och mötet mellan människor. Att främja människors engagemang som givare i stället för som medlemmar är en onödig och ineffektiv styrning av organisationerna. Därigenom bör också medlemsavgifter vara avdragsgilla. Regeringen får i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag som innebär en bredare syn på avdragsrätt i enlighet med ovan.

Stockholm den 4 oktober 2011

Tina Ehn (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)

Maria Ferm (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Jabar Amin (MP)

Peter Eriksson (MP)

Jan Lindholm (MP)